

شورای سیاستگذاری حوزه های علمیه خواهران

مرکز مدیریت حوزه های علمیه خواهران

معاونت پژوهش

مقاله

عنوان

نگاهی گذرا به واژه موعود در ادیان ابراهیمی

استاد مربوطه

سرکار خانم میرزایی

نکارنده

خدیجه سلطانی

سال تدوین فروردین ۹۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چکیده

چشم داشت آمدن یک مصلح آسمانی و امید به آینده ای روشن و استقرار صلح و عدل ، امری فطری و طبیعی است که با ذات و وجود آدمی سر و کار داشته و با آفرینش هر انسانی همراه است و زمان و مکان نمی شناسد و به هیچ قوم و ملتی اختصاص ندارد بر این اساس همه افراد مایلند روزی فرا رسد که جهان بشریت در پرتو ظهور رهبری، از نابسامانی ها نجات یابند. مشکلات دائمی جهان نیازها و خواسته های ضروری بشر (در زمینه رشد اقتصادی، ارتباطات ، بهداشت ، رفع فقر مادی و معنوی) آرمان های همیشگی بشر (صلح ، عدالت ، امنیت ، آرامش ، تعالی روحی و معنوی و ...) باعث طلب ظهور منجی از سوی بیشتر انسان ها است . ظهور منجی موعود فرجام شکوهمند آینده جهان و پایان متعالی تاریخ بشری است . که در دورانی از تاریخ به کمال و تمام تحقق خواهد یافت و آن عصر « ظهور مهدی موعود » است .

کلید واژه : ادیان ، منجی ، موعود ، ماشیح ، مسیح

مقدمه

تمامی ادیان ابراهیمی و بیشتر مذاهب موجود، معتقد و منتظر آمدن نجات دهنده ای در واپسین دوره از تاریخ هستند که در آن عصر جامعه جهانی، آکنده از صلح و صفا، معنویت و نورانیت و قسط و عدالت خواهد بود. کاستی ها و دشواری ها، زدوده شده و رذایل و ناراستی از بین خواهد رفت. انسان ها به مراحل بالای کمال و تعالی معنوی و مادی دست یافته، از نعمت و برکات بی شمار بهره مند خواهند شد. مسئله عقیده به ظهور یک رهبر الهی و آمدن نجات دهنده ای در آخر الزمان، به قدری اصیل و ریشه دار است که در اعماق دل ملت ها و پیروان همه ادیان الهی و تمام اقوام و ملل جهان جا گرفته است تا جایی که در طول تاریخ بشریت، انسان ها در فراز و نشیب زندگی، با یادآوریر ظهور چنین رهبر مقتدری، پیوسته خود را از یأس و ناامیدی دور کرده و در انتظار ظهور «مصلح موعود جهانی» در پایان جهان لحظه شماری می کنند.

البته اعتقاد به وجود منجی موعود (مهدویت) یک عقیده اصیل اسلامی است که ریشه قرآنی دارد و احادیث متواتری درباره اش وارد شده است.

با این حال این حقیقت ریشه در کهن ترین آموزه های آسمانی و فرهنگ بشری دارد.

لذا، در این مقاله نگاهی گذرا به بحث منجی در ادیان ابراهیمی داشته ایم؛ که شامل بخش های : مفهوم موعود یهود، زمینه پیدایش ما شیخ، پیامد موعود باوری در یهود، ویژگیهای ما شیخ، کارکردهای اندیشه ماشیخ، منجی گرایی در مسیحیت، اهداف بازگشت مسیح می شود.

در این مقاله از کتب منجی در ادیان روح الله شاکری زواردهی، آخر الزمان در ادیان ابراهیمی محمد حسین محمدی، پرسش ها و پاسخ های دانشجویی رحیم کارگر، مقتدای مسیح محمد باقر حیدری کاشانی استفاده شده است.

مفهوم موعود یهود یا ماشیح

واژه «ماشیح» کلمه عبری و معادل واژه فارسی مسیحا است ماشیح به معنای مسح شده یا تدهین شده به روغن مقدس می باشد و معرب آن «مسیح» است. این واژه ابتدا لقب پادشاهان قدیم بنی اسرائیل بوده، ولی در زمان های بعد به کاهنان بزرگ و حتی به برخی پادشاهان غیر بنی اسرائیلی نظیر کورش نیز اطلاق شده است. زیرا معتقد بودند او را خدا برگزید و مسح کرد تا نقش رهننده بنی اسرائیل را بر عهده گیرد.

در زمان پیامبران بنی اسرائیل آنها در مراسمی مقداری روغن بر سر پادشاهان می ریختند و با دست خود آنها را مسح می کردند. بر اثر این کار، آن پادشاه، ماشیح خوانده می شد و اطاعت او بر همگان واجب می گردید.^۱

آنچه مسلم است این است که واژه ماشیح ابتدا کارکرد موعودی یا منجی گرایی نداشت و صرفاً یک لقب برای پادشاهان بنی اسرائیل بود ولی بتدریج این واژه از اختصاص شاهان بنی اسرائیل بیرون آمده و در نهایت به یک واژه آرمانی و نجات بخش برای بنی اسرائیل تبدیل به شده است. بر اساس متون مقدس یهود، نخستین بار این واژه به «طالوت» اطلاق شده است. چون بنی اسرائیل در اوج بدبختی و فلاکت به سر می بردند و گرفتار انواع شدايد، دزدی و ظلم شده بودند لذا برای رهایی از این دردسرها به خدمت سموئیل نبی رسیدند و از او خواستند حاکمی را بر آنها منصوب کند تا آنان از آن وضعیت اسفناک نجات دهد و قدرت حفاظت از آنها و دارایی های آنان را داشته باشد. سموئیل نیز طالوت را تدهین یا روغن مالی کرد و لفظ ماشیح برای اولین بار بر او اطلاق شد.

این ابتدای طرح ماشیح است، ولی این روند ادامه پیدا می کند تا الگوی کامل مسیحیایی از دوران حکومت داوود نبی شکل می گیرد. داوود تجلی بخش وعده الهی بر قوم برتر یا قوم خدا به واسطه حکومت پی ریزی می شود. ماشیح موعود، داوود نیست، بلکه از نسل اوست.

زمینه پیدایش طرح ماشیح در یهود

آنچه باعث طرح دیدگاه ماشیح گری در آیین یهود شد و هر چه زمان بر آن گذشت ان را پر رنگ تر کرده است، چند عامل می باشد:

^۱-روح الله شاکری، زواردهی، منجی در ادیان، چاپ سوم قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) 1391 ص 36

از نظر یهودیان کتاب مقدس عبری به چیزی اشاره دارد که خواهد آمد اما از نظر مسیحیان این کتاب برای ظهور مسیح زمینه سازی می کند و از کسی که پیش تر آمده است سخن می گوید ؛ برای مثال کتاب ارمیا را ملاحظه کنید:

« خداوند می گوید اینک که با بنی اسرائیل پیمانی جدید خواهم بست ... نه مانند پیمان هایی که با اجداد آنان بسته ام وقتی که ایشان را دستگیری نمودم تا از سرزمین مصر خارج کنم ... اما شریعت خود را در میان آنان خواهم نهاد و آن را بر قلب های ایشان خواهم نوشت و خدای ایشان خواهم بود. و آنان قوم من ^۱ .

از نظر یهودیان ، این پیمان جدید در آینده بسته خواهد شد اما مسیحیان از زمان های نخستین این عبارات را برای عیسی به کار می برده اند . در شعائر اولیه به آیین عشای ربانی (برای مثال، در نامه اول به قرنطیان) نقل می شود که عیسی قبل از مرگش جام را برکت داد و گفت : « این جام پیمان جدید با خون من است » بعد در نامه به عبریان ۸:۸-۱۲ نویسنده از ارمیا نقل قول می کند و آشکارا از آن نتایج الهیاتی می گیرد:

اگر در عهد جدید ذکری از پیمان جدید آمده است ، این امر مبتنی بر تجربه ای از عیسی است و جدای از این تجربه فهمیده نمی شود. بنابراین نمی توان از غیر مسیحیان انتظار داشت که این متون را به همین نحو بخوانند. ^۲

منجی در اسلام

تمام فرق اسلامی ، به ظهور منجی در آخر الزمان امید و اعتقاد دارند؛ گرچه در معرفی شخص و بیان ویژگی های فردی او - با توجه به اختلاف در عقاید فرقه ها - نظرات مختلفی دارند . اهل تسنن به دلیل روایات فراوان از پیامبر مکرم اسلام به ظهور منجی ای اعتقاد دارند که نام او مهدی و از نسل دختر پیامبر اسلام است .

در مکتب شیعه امام محور اساسی نظام جامعه اسلامی است و امت بدون حجت دچار ظلالت و گمراهی می شود چرا که به اعتقاد ایشان تفسیر و تبیین واقعی در شریعت اسلام به عهده امام

^۱- همان ص ۹۲

^۲- همان ص ۹۳

معصوم است که با نص صریح از جانب پیامبر آخرالزمان تعیین شده اند تمام افراد جامعه نیازمند و زمین، حتی یک لحظه از حجت الهی خالی نخواهد بود. آنان مصداق کامل «اطیعوا الله و اطیعوا الرسول و اولی الامر» می باشند. بنابراین قدم اول، شناخت امامان و جانشینان پیامبر است و سپس عمل کردن به دستورات آن ها.

طبق نص صریح پیامبر اسلام که از طریق شیعه و سنی به نحو تواتر رسیده است، خلفای حضرت، دوازده نفر و به عدد جانشینان حضرت موسی در قوم بنی اسرائیل است که اولین آن علی بن ابی طالب و آخرین آن مهدی موعود فرزند یازدهم علی و فاطمه و فرزند بلافصل امام یازدهم می باشد. طبق فرمایش حضرت رسول او ظاهر و باطن امامان است.^۱

حکومت مهدی (عج) سه ویژگی دارد:

یکم: حکومت جهانی

در زمان ظهور مهدی جهان تشنه عدالت است و در انتظار منجی عادل به سر می برد. وقتی امام مهدی چهار قیام خود را آغاز می کند با تکیه بر یاران و سپاهیان خویش و امدادهای الهی، قدرت خود را در تمامی جهان گسترش خواهد داد و به اذن خدا زمین و زمان را فرمان بردار خویش می سازد. خداوند متعال به بندگان صالح چنین وعده داده است.

وعدا... الذین آمنوا و عملوا الصالحات لیستخلفنهم فی الارض کما استخلف الذین من قبلهم و ..
قرآن کریم، نور، ۲۳، آیه ۵۵

دوم گسترش عدل و قسط

آیین ویژگی حکومت مهدی (عج) در رعایت عدالت در تمامی جنبه های آن است. تاکید بر مسئله عدالت و برپایی قسط در عصر مهدی ترجیح بند همه روایات و احادیث در مورد آن حضرت به شمار می رود. مهدی (عج) عدالت را بر تمام به اجرا در می آورد و در همه جنبه های حقوقی،

^۱-محمد حسین محمدی، آخر الزمان در ادیان ابراهیمی، چاپ دوم، قم، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)، ۱۳۸۸، ص ۱۴۳

قضایی ، سیاسی ، اجتماعی ، اقتصادی و ... آشکار می سازد، همان عدلی که امام علی (ع) به آن بشارت داده است .

سوم : وحدت

دولت مهدی (عج) دولت وحدت است ، وحدت صوری و وحدت معنوی . وحدت صوری است زیرا مردم زیر پرچم اسلام و معتقد به قانون قرآن بر خداوند واحد دل می سپارند.

وحدت معنوی نیز دارد ؛ زیرا دوست مومنان پاک دل است مردمی یک دل با هدفی واحد و دوستدار برپایی نظام عدالت که بر توصیه های حاکمی الهی و عدالت گستر دل بسته اند.

بدین سان دولت اسلام با بهره گیری از قانونی و به کارگیری دقیق دستورهای آن ، به رهبری امام مهدی (عج) استقرار می یابد و جهانیان لذت زندگی زیر پرچم منجی الهی عادل را درک خواهند کرد . آن روز زمین و آسمان به یمن برپایی دولت مهدوی برکت های بی پایانشان را به مردم تحت امر او می بخشند . اهل آسمان و زمین شادمان و جماد و نبات و حیوان شادابند.^۱

^۱-مقایسه دکترین منجی گرایی در اسلام و مسیحیت - سید محمد علی آل علی www.farsnews.com

نتیجه گیری

تمام ادیان آسمانی به پیروان خود ، عصر درخشان و سعادت عمومی ، آینده مشعشع و صلح جهانی و دوران پر خیر و برکت را ندیده اند که در آن نگرانی ها ، دلهره ها و هراس ها مرتفع می شود و به یمن ظهور مشخص بزرگ در روی زمین منطقه و شهر و خلاصه جایی باقی نماند مگر آنکه در آن بانک دلنواز توحید بلند شود این موعود عزیز بر حسب استوارترین مصادر اسلامی خلیفه دوازدهم و دوازدهمین رهبر است القاب مشهورش در بین مسلمین مهدی ، قائم ، منتظر ، صاحب الامر ، صاحب الزمان و بقیه الله و در زبان های دیگر ، مسیحا و یشنو - ماشیح و خوانده شده است .

لذا می توان گفت : تقریبا تمام اقدام جهان ، در انتظار یک رهبر بزرگ انقلابی اند که هر کدام او را به نامی می نامند؛ ولی همگی در اوصاف کلی و اصول برنامه های انقلابی او اتفاق دارند.

منابع

- ۱-حیدری کاشانی ، محمد باقر ، مقتدای مسیح ، قم ، نسیم کوثر ، چاپ دوم ، ۱۳۹۰
 - ۲-شاکری زواردهی ، روح الله ، منجی در ادیان ، قم ، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود(عج) ، چاپ سوم ، ۱۳۹۱
 - ۳-کارگر ، رحیم ، پرسش ها و پاسخ های دانشجویی دفتر ۲۷ ، قم ، دفتر نشر معارف ، چاپ سوم ، ۱۳۸۸ ،
 - ۴-محمدی ، محمد حسین ، آخر الزمان در ادیان ابراهیمی ، قم ، بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) ، چاپ دوم ، ۱۳۹۰
- سایت ها :
- ۱-آل علی ، سید محمد علی ، مقایسه دکترین منجی گرایی در اسلام و مسیحیت

www.farsnews.com